

כ"ה בשבט תשע"ו. 5.2.2016

גיליון מס' 495

פרשת משפטים

כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע

מאת שרה שטרן. קיבוץ עלומים

בפרשת יתרו, עוד לפני מעמד הר סיני, משה מוסר לעם את דברי ה', שמשמעותם היא ששמירת הברית בינם לה' היא היותם העם הנבחר, "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש...". העם משתף פעולה: "ויען כל העם יחדו ויאמרו, כל אשר דבר ה' נעשה" (יט,ח).

בסוף פרשת משפטים, אחרי שמיעת כל המשפטים נאמר: "...ויען כל העם קול אחד ויאמרו, כל הדברים אשר דבר ה' נעשה" (כד,ג), ורק מאוחר יותר "ויקח (משה) את ספר הברית ויקרא באזני העם ויאמרו, כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע: (כד,ז).

האמירה הגורפת הזו, שעליה התחננו, לא נאמרה מיד, בלי לדעת במה מדובר, אלא לאחר תהליך מתמשך: בתחילה הם שומעים אמירה כוללת, הם מקבלים את הרעיון ואומרים "נעשה". לאחר שמיעת כל המשפטים הם דבקים ב"נעשה", ורק לקראת הסוף, לפני האקט של כריתת הברית, הם מוסיפים "נשמע" ל"נעשה" הקודם. אחרי שמשה קיבל את ה"אישור" מהעם, נמשך טקס כריתת הברית. ב"טקס" הזה עולים להר משה, אהרון ובניו הגדולים ושבעים הזקנים, המייצגים את העם. מיוצגים בו כל השבטים גם בכך שבמזבח שנבנה בתחתית ההר, מונחות שתים עשרה אבנים. מששומע משה את תשובת העם, הוא זורק עליהם את מחצית דם הקרבנות שהוקרבו. הווה אומר, שחצי אחד לה', והשני- לעם. וכדרכם של בריתות במקרא, הסיום הוא בסעודה "ויאכלו ושתו". (מכאן טיבה של סעודת מצווה בברית המילה ובנישואים, ולא רק כדי לכבד את אורחינו).

משמע שבני ישראל לא 'קנו חתול בשק', אלא הבינו שמכאן ואילך עזרתו של ה' וניסיו אינם אוטומטיים, אלא תלויים בהתנהגותם שלהם. העם שיצא מעבדות לחירות, יש לו גם חובות, ולא יוכל להישען רק על ניסים ונפלאות. מה טיבם של "משפטים" אלה, ששמעו זה עתה?

רוב רובה של הפרשה הוא "משפטים", מלה כפשוטה. עם או מדינה אינם יכולים להתנהל בלי ספר חוקים. אבל עם ישראל קיבל את מערכת המשפט מאלוקיו, ולא ממלך. בעוד חוקי העמים נכתבו בספר חוקים שיצא מעם השליט והתבסס, מן הסתם, על חוקים קיימים ועל תוספות של המושל באותה תקופה, (והידוע בהם - חוקי חמורבי) הרי ש"ספר הברית" שלנו ניתן לשליח ה' והוא נתנה לעם ה', העם שבחר ה'. יותר מכך, בשונה מספרי העמים, איננו קוראים בו רק חוקים, אלא הרקע לכל החוקים הוא סיפור שהחל בבריאת העולם ע"י הא-ל וממשיך בכל מה שקרה עד מתן החוקים והמשפטים. "סיפורים" אלה אינם רק עלילה מעניינת, אלא אמצעי להחדרת האמונה בה'.

ובאשר לאופיים של ה"משפטים": עשרת הדיברות הם מעין חוקה, המצע הבסיסי שאומר "אנוכי ה'" – זה ביסודו של דבר, וההשלכה של הרעיון הוא דרך ההתנהלות שלכם, הנובעת מהיותכם עם ה', העם הנבחר על ידו. חמש הדיברות האחרונות הן, כביכול, מצוות "שכליות", שאמורות להיות מובנות מאליהן, אך הן נאמרו לעיניהם ולאזניהם של בני העם, וזה נותן להוראות הללו אופי מיוחד. המשמעות מובאת באופיים של ה"משפטים" שבפרשה. ייתכן שהם דומים לחוקי העמים בתקופה של יציאת מצרים, אבל הם שונים באופיים ובמסרים שלהם. הם המאפיינים עם סגולה ו"ממלכת כהנים וגוי קדוש", והם שהכתיבו את דרכי ההתנהגות של עם ישראל בכל הדורות.

אם התחלתי ב"נעשה ונשמע", חובתי להשלים במשמעות "נשמע" שבפרשה. אצטט את רש"ר הירש על אתר: "ונשמע – לאמור: כל אשר דבר ה', ולא רק כללי היסוד שקראו כאן באזננו, נעשה, ולצורך עשייה – גם "נשמע", הוה אומר: על ידי לימודם וקיומם של הדברים שנשארו מסורת שבע"פ, נגיע לידי כך שנעשה את רצון ה' באמת ובשלמות". אכ"ר.

שרה שמרן, חברת **קיבוץ עלומים**. מגרעין עלומים וממקימי הקיבוץ. בעלת תואר בתנ"ך ובלשון, ובעבר מורה למקצועות הלשון. כיום גמלאית ואחראית על בית המדרש בקיבוץ.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום [unsubscribe](mailto:unsubscribe@kdati.org.il) בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il
אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il